

Ольга Смольницька

«СКАЖИ ЦЕ ЗАРАЗ»: ВІЛЬНА ПОЕЗІЯ ДЛЯ ВІЛЬНИХ ЛЮДЕЙ

Голосіївський мануар уже традиційно збирає поетичні читання молодих талантів, як велося ще за життя Максима Рильського. Щоразу поезія нова, але ця новизна спирається й на класику. Юні поети по-новому обіграють одвічні теми – і цікаво простежувати, як саме, адже в кожного покоління – свій творчий рецепт.

Цей захід не став винятком. 18 червня 2019 р. відбулися поетичні читання «Скажи це зараз». Мотто вечора стало: «Вільна поезія для вільних людей». Модераторкою заходу й авторкою ідеї стала поетеса, студентка Інституту філології КНУ імені Тараса Шевченка Ілона Розновська. Тема заходу – свобода. Так чи так, але кожен учасник торкався її у своїй творчості.

Задум вечора був цікавий. Ілона пропонувала кожному учасникові витягнути будь-яку паперову стрічку – афоризм, присвячений мистецтву. Далі поет мав або підтвердити, або спростувати своє ставлення до слів Оскара Вайлда, Бернарда Шоу, Андре Моруа, Френсіса Бекона, Вольтера та інших видатних людей. Такий несподіваний хід привчав формулювати свої думки. Інші учасники заходу так само долучалися до обговорення. Після висловлення своєї позиції – «за» чи «проти» – поет декламував свого вірша. Твори читалися по колу, кожен митець презентував по віршу. Після виступу літератора слухачі ставили йому питання. Отже, відбувався діалог.

А тепер – слово кожному авторові.

Мілана Польова, пояснивши автобіографізм своїх віршів, загострила слухачську увагу на багатьох важливих питаннях. Наприклад, спостереження людей – не ідеальних, які прагнуть лише існування, не бажать нести відповідальності за себе, тобто – внутрішньо не вільні (вірш «Звички»). Водночас лірична героїня та просто спостерігачка також не є ідеальною, на чому наголосила поетеса. У її текстах – чесність, передовсім перед собою. Твори присвячені свободі індивідуальності, адже для митця важливе власне мислення. Це виявилось і в символах, обіграваних юною поеткою. Наприклад, для неї чорна троянда (в однойменному вірші) – символ саме нестандартної особистості: «Троянда повинна зростати, / Немає дороги назад». Мілані виявився близьким античний афоризм «Мистецтво пом'якшує звичай».

Василь Духновський продемонстрував оригінальний погляд на нібито буденні речі. У його віршах – і маски на героях, розрив між бажаним і дійсним («Маршрутка»), і янголи, які мешкають у звичайному будинку, перуть сині комбінезони від власної крові та життєвого бруду, але насправді так і не покидали Бога. Деревя, які порівняно з дітьми мудрі, бачать більше, ніж ми («Бачать все, що, власне, варто бачити»). Для поета важливе

вміння спостерігати, а також – огранювати побачене. У віршах Духновського є пісенність. А ще недарма поет погодився з афоризмом Тадеуша Котарбінського: «Повна свобода можлива тільки як повна самотність».

Також поетів хвилює проблема дорослішання. Це й біль, і мудрішання, відстоювання митцями права на самостійність (вірш Мілани Польової «Діти ростуть»). В обговоренні Ілона Розновська навела біблійний приклад: «Адже Бог теж любив Адама і Єву». Але дітей треба відпускати.

Юлія Петрук, аспірантка Національного університету «Києво-Могилянська академія», філософ за фахом, прочитала вірші, у яких класичні образи переосмислено в сучасному розумінні й сучасний ліричний герой начебто вражає непоетичністю. Натомість сподіваною виявилася згода поетеси зі словами Л. Толстого: «Мистецтво є одним із засобів єднання людей». А в Юлиних віршах помітна й філософська база текстів. Можна погодитись і зі слушною ідеєю поетки: «всі свої капризи / краще сублімувати». Адже чим є творчість, як не сублімацією? Також несподіваним був вірш із... професійної сфери, адже Юлія – фаховий фотограф.

Авторка цих рядків погодилася з висловом Олександра Блока про те, що митець – сильна людина, і продемонструвала це своїми віршами. Прodeкларовані твори так само торкалися проблеми свободи – несвободи, перетворення того, хто прагнув волі, на внутрішньо невільного, а також – теми творчості.

Ілона Розновська висловила свою незгоду з Чаком Паланіком, сказавши, що свободу можна забрати в людини, яка навіть і не знає, що це таке. Вірші поетки – про трагедію в буденному, про прагнення спокою («втома»). Втома постає як богиня, щось ірраціональне, може, і трансцендентне («у Втоми така професія – / терези між Добром і Злом»). А ще оригінальним утіленням присутніх вразив вірш «яр, той що Бабиний», де події – очима дитини. Якби не назва й не фінал, слухачі, певно, не дізналися б, про яку трагедію йдеться в начебто безневинних спостереженнях.

Отже, мистецтво – це свобода. Мистецтво – індивідуальне й суб'єктивне.

Почуті твори показали, що всі поети, попри різні стилі, насправді доповнюють один одного. Вийшло творче коло, у якому кожен – індивідуальність, і водночас ми – об'єднані. Виникла атмосфера довіри, а отже – взаємообмін думками. Усі вірші продемонстрували оригінальність мислення, володіння формою, а також щирість, свіжість. Прийшла справжня література. Кожному було що сказати. І добре, що ми сказали це – зараз! Якщо не зараз, то коли? А наш Київський літературно-меморіальний музей Максима Рильського цьому сприяв.